

30 .3.2016

Oikeusministeriö

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö OM/8/41/2015, 11.1.2016

Valtiovarainministeriön lausunto oikeusministeriön arviomuistiosista ”Oikeusprosessien keventäminen”

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainitusta arviomuistiosista. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan oikeusprosesseja nopeutetaan ja mahdollistetaan tuomioistuinten keskittyminen ydintehtäviin sekä lyhennetään tuomioistuinten käsittelyaikoja muun muassa joustavoittamalla tuomioistuinten kokoonpanosäännöksiä. Tuomioistuinten digitalisoimista edistetään mm. lisäämällä videokuulemisen käyttöä.

Oikeudenhoidon uudistamisohjelma sisältää horisontaalisia ja sektoreita koskevia toimenpiteitä sekä oikeusministeriön hallinnonalaa koskevan sopeuttamisohjelman. Ohjelman hankkeilla pyritään siihen, että oikeusturva voidaan varmistaa, vaikka oikeudenhoitoon kohdistuu menopaineita ja säästöjä. Lausunnolla olevassa arviomuistiossa pyritään edelleen kehittämään oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan sisältyviä ehdotuksia ja arvioimaan mahdollisia jatkotoimia rikos- ja riita-prosessien kannalta.

Valtiovarainministeriö lausuu lausuntonaan seuraavaa. Keventämisen keinoiksi arviomuistiossa esitetään oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan sisältyviä ehdotuksia, kuten kokoonpanojen keventämistä yleisissä tuomioistuimissa, käräjäoikeuden kirjallisen menettelyn laajentamista, yhden kosketuksen toimintamallin käyttöä rikosprosessin tehostamiseen, mahdollisuutta lieventää syytetyn velvollisuutta osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin ja videoyhteyden käytön laajentamista. Oikeusprosessien keventäminen on kannatettavaa ja arviomuistiossa on ansiokkaasti esitelty muutamia edellä mainittuja keventämisehdotuksia. Julkisen talouden vaikeassa tilanteessa ministeriöiden tulee ennakkoluulottomasti tarkastella ja etsiä keinoja tehostaa toimintaansa sekä hallinnonalan rakenteita. Oikeusprosessien keventäminen on keskeinen keino oikeusministeriön hallinnonalalla tehostaa toimintaa ja parantaa prosessiekonomiaa, minkä takia hankkeen tavoitetaso tulisi asettaa korkeammalle kehittäen ja ideoiden ehdotettujen toimenpiteiden lisäksi muita keinoja keventää oikeusprosessia. Oikeusministeriö on onnistunut mm. vuonna 2016 annetussa ulkomaalaislain muuttamista koskevassa lainsäädäntöhankkeessaan tehostamaan maahanmuuttoasioiden prosessia sujuvoittamalla sääntelyä. Vastaavaa ajattelua prosessien keventämiseksi tulee laajentaa myös riita- ja rikosasioihin sekä hallinto-oikeusprosesseihin. Oikeudenhoidossa on pyrittävä löytämään keinot, joilla voidaan taata laadukas oikeusturvan toteutuminen käyttäen niukeneviä resursseja entistä tehokkaammin sujuvammassa prosesseissa.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisten vaikutusten osalta arviomuistiossa todetaan, että tarkoituksena on sopeuttaa tuomioistuinlaitoksen toimintaa vastaamaan valtiontalouden kehyksiin (2016–2019) jo sisältyviä tuomioistuinten toimintamenojen säästöjä (kuten esimerkiksi toimintamenojen tuottavuussäästö, palkkaliukumasäästö, toimintameno säästö ja harmaan talouden torjuntaan liittyvän lisämäärärahan päättymisen), jotka eivät liity mihinkään yksittäiseen lainsäädäntöhankkeeseen. Arviomuistion mukaan edellä mainitut säästöt merkitsevät tuomioistuinten toimintamenoihin (25.10.01, 25.10.02 ja 25.10.03) vuonna 2019 noin 8,7 milj. euron vähennystä vuoteen 2014 verrattuna, kun säästöjen lisäksi myös tasokorotukset ja sisäisen turvallisuuden ja oikeuden hoidon määräraha-

lisäys otetaan huomioon. Tarkasteltavilla toimenpiteillä on tarkoitus sopeuttaa tuomioistuintalous kehysaleneeseen. Arviomuistiossa on toimenpiteiden kohdalla arvioitu säästövaikutuksia.

Valtiovarainministeriö toteaa, että jatkovalmistelussa tulee arvioida taloudelliset vaikutukset valtiontalouteen tarkemmin arvioiden toimenpiteiden euromääräisiä vaikutuksia ja kuinka niillä pystytään vastaamaan kehysaleneeseen. Säästövaikutusten lisäksi on tärkeää arvioida toimenpiteiden vaikutuksia käsittelyaikoihin ja prosessiekonomiaan. Jatkotyössä tulee myös huomioida valtiontalouden kehyspäätöksen 2017–2020 mukainen määrärahamitoitus ja kehysaleneeseen. Tuomioistuintalouden sopeuttaminen kehysaleneeseen vaatimaan tasoon vaatii valtiovarainministeriön arviointi mukaan arviomuistiossa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi myös lisää täydentäviä toimenpiteitä sopeutuksen varmistamiseksi. Esimerkiksi mahdollisuutta tehostaa laajemmin riita-asioiden oikeudenkäyntiä tulisi selvittää sekä tehdä ehdotuksia hallinto-oikeusprosessien keventämiseksi. Jatkotyössä on arvioida myös toimenpiteiden mahdolliset menovaikutukset (esim. tietotekniikkainvestoinnit). Muutokset on toteutettava valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilöstövuosimäärien puitteissa.

Muut huomiot

Valtiovarainministeriö katsoo, että uudistusta toteuttaessa on noudatettava valtion hyvän henkilöstöpolitiikan periaatteita. Lisäksi videoneuvottelujen edistäminen on kannatettavaa toiminnan tehokkuuden lisäämiseksi.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Apulaisbudjettipäällikkö, osastopäällikön sijainen

Juha Majanen

Tiedoksi

VM/Budjettiosasto (Inha, Hannonen)
 VM/ Henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto (Siltanen)
 VM/ Kunta- ja aluehallinto-osasto (Kouki, Mäenpää, Isotalo)